

v Kranju prof. Jože Dežman. Njegovi obravnavi sledijo objavljena razpravljajna s simpozija (sodelovali so France Tomšič, Adolf Korbar, Srečko Lisjak, Božo Repe, Alenka Orel, Danijel Malenšek, Janez Globočnik, Vitomir Gros, Darko Friš, Jože Pučnik, Metka Zevnik, Imre Szilágyi, Janez Janša, Igor Bavčar, Janez Dular, Ljuba Dornik Šubelj, Ivan Oman, Franc Černelič in Ingo Paš), *Sklepna beseda* predsednika Organizacijskega odbora simpozija dr. Staneta Grande, *Poziv za zaščito osamosvojitvenih dokumentov in muzealij*, prebran ob otvoritvi simpozija in *Izbrana bibliografija o osamosvojitvi Slovenije* (111 naslovov), ki sta jo pripravila višja bibliotekarka in bibliotekar v knjižnici Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, Nataša Kandus in Igor Zemljič. Zbornik zaključuje faksimile programa simpozija.

Glede na predstavljeno vsebino lahko rečemo, da zbornik *Slovenska osamosvojitve 1991: pričevanja in analize* pomeni reprezentativno in problemsko široko obeležitev 10. letnice slovenske osamosvojitve. Zbornik je izšel kot publikacija Državnega zbora Republike Slovenije, pri čemer je veliko razumevanja pokazal urednik Knjižne zbirke Državnega zbora in vodja njegove službe za stike z javnostmi mag. Janez Pezelj. Zbornik je plod odgovorne poglobitve v slovensko državno uresničitev 25. junija 1991 in dopolnjuje spoznavno osnovo njene utemeljenosti. Takih dopolnil bo prihodnje še več, saj bo slovenska osamosvojitve ostala vrhunski raziskovalni izziv. Zbornik *Slovenska osamosvojitve 1991: pričevanja in analize* pa že danes utrjuje in vzpodbuja novo slovensko samozavedanje zadnjega desetletja, in s to mislijo je bil na tiskovni konferenci 10. julija 2002 v Brežicah predan slovenski javnosti.

Jurij Perovšek

Slovenski šah. Ur. Aleš Drinovec ... et.al. Ljubljana: Kmečki glas za Šahovsko zvezo Slovenije, 2002. 263 strani.

Tik pred začetkom šahovske olimpijade na Bledu je izšla obsežna publikacija z naslovom *Slovenski šah*, ki jo je izdala Šahovska zveza Slovenije in jo natisnila skupaj s Kmečkim glasom. V uredniškem odboru knjige so bili Aleš Drinovec, Anton Preinfalk, Janko Bohak, Zdravko Savič in Boris Kutin.

V uvodnih besedah nam Milan Kneževič, ki je predsednik slovenskih šahistov in poleg Borisa Kutina, predsednika evropske šahovske zveze, tudi najbolj zaslužen, da je Slovenija dobila prvo olimpijado, prikazuje razvoj šaha na Slovenskem od druge polovice 19. stoletja do danes. Opozarja na najpomembnejše turnirje doslej pri nas in med drugim pove, da je danes v klubih in krožkih organiziranih že okrog 10.000 šahistov. Potem je poglavje, ki sam šah predstavi: kaj sploh šah je, kdaj in kje je nastal, kakšni so njegovi smotri. Temu sledi poglavje *Zgodovinski dogodki za slovenski šah*, pregled šampionatov (članskih, ženskih, mladinskih, pionirskih in ekipnih), zelo koristen pregled razvoja šahovskih in turnirskih pravil, ki sta ga pripravila Drinovec in Preinfalk. Drinovec in Savič sta pripravila tudi pregled mednarodnih šahovskih turnirjev v Sloveniji od 1929, ko je bil turnir v Rogaški Slatini, do turnirja Metalke 2002. Ista avtorja sta pisca biografij in uspehov najboljših slovenskih šahistov in šahistk in pri tem je vsak igralec predstavljen tudi s po eno komentirano partijo. Na koncu tega poglavja je še seznam vseh slovenskih šahovskih mojstrov do danes z datumom rojstva, naslovom in letnico osvojitve naslova. Kdo je napisal poglavje o zaslužnih šahovskih delavcih iz kolofona ni razvidno, žal pa je tu izpadel iz komaj razumljivih razlogov Ernest Kapus, ki je bil eden najbolj zagnanih organizatorjev velikih turnirjev v Portorožu 1958 in na Bledu 1959 in 1961 leta, bil je član centralnega šahovskega odbora že leta 1949, tehnični sekretar 1951 in še 1962 organizacijski sekretar (umrl 1966). Naslednje poglavje našteva slovenske mednarodne šahovske sodnike in daje pregled organov in članov komisij Šahovske zveze Slovenije, ki je do leta 1964 zelo nepopoln. Pisec tega poglavja je Bohak, ki je napisal tudi prispevek o dopisnem šahu na Slovenskem ter je narejen po isti metodologiji kot prikaz klasičnega šaha. Precej prostora je namenjeno problemskemu šahu, v katerem so Slovenci dosegli nekaj zelo odmevnih rezultatov. Objavljena je tudi vrsta problemov, z rešitvami seveda. Opozorim naj, da je bil v slovenkem tisku objavljen prvi šahovski problem že 1869 v Slovenskem glasniku, objavljen pa je tudi problem Josipa Plahute iz leta 1858, ki je takrat sodil v svetovno elito sestavljavcev problemov. Pisca tega poglavja sta Marko Klasinc in Anton Preinfalk, najstarejši živeči slovenski šahovski mojster, ki se je ukvarjal tudi z dopisnim in problemskim šahom.

Potem sledijo tabelarični prikazi moških in ženskih prvenstev od začetkov do danes, mednarodnih turnirjev od 1929, šahovskih festivalov, memorialov Milana Vidmarja in Vasje Pirca (pri tem ni navedeno, da je bil 9. Pirčev memorial državno prvenstvo Slovenije 1998 v Mariboru, kar je razvidno šele iz biografije mag. Mladena Tancerja, ki je bil sodnik tega prvenstva), pa državne moštvene lige od 1991, uvrstitve na evropskih ekipnih prvenstvih in srednjeevropskih pokalih, na šahovskih olimpijadah, odkar šahisti zastopajo barve Slovenije. Končno so še sezname slovenskih prvenstev od 1936, kjer pa ni tabel, pač pa le leto, kraj turnirja, število tekmovalcev, zmagovalec in pa sistem igranja. Omenim naj, da so bila ženska članska prvenstva od leta 1948, mladinska od 1947, za mladinke pa od 1975. Sezname so še za manj znana in množična tekmovanja kot so pionirska in osnovnošolska prvenstva, za mlajše starostne skupine fantov in deklet, za seniorje, za delavske prvake in prvakinja, za ekipne in pokalne prvake, za ekipna prvenstva osnovnih šol, pa še za pokal maršala Tita, kjer pa je seznam narejen le za jugoslovanska finala od 1958 do 1990, in je poleg najboljše slovenske uvrstitve naveden tudi zmagovalec. Edini prvak tega nekdanj zelo cenjenega tekmovanja je bil Maribor med slovenskimi moštvami leta 1959 v Vrnjački banji. Te zanimive in dragocene sezname zaključujejo mladinska svetovna prvenstva za moške in ženske, kjer so navedeni zmagovalci in slovenske uvrstitve od 1951 do 2001 leta. V Haagu je 1961 postal mladinski svetovni prvak Bruno Parma. Med mladinkami pa je bila doslej najboljša Kiti Grosar leta 1994, ko je bila četrta. Sezname se nadaljujejo s svetovnimi in evropskimi prvenstvi v pospešenem šahu od 1993 do 1998, evropskimi mladinskimi prvenstvi od 1978, seznamom vseh 34 olimpijad od 1927 za moške in od 1957 za ženske. Olimpijada na Bledu je bila 35.

Knjigo zaključuje pregled slovenske šahovske literature, kjer so seveda tudi knjige slovenskih šahistov, ki niso izšle v slovenščini (Vidmar, Pirc, Beljavski) in tu naj omenim knjigo Henrika Levičnika *Der Schachmeister*, ki je izšla na Dunaju in v Leipzigu že 1861 leta. Koristen je tudi pregled slovenskih šahovskih rubrik in šahovskih časopisov, ki kaže na zanimanje za šah na Slovenskem, saj je prvi šahovski mesečnik izhajal že leta 1922, čeprav le leto dni, prva šahovska rubrika pa se je pojavila v Slovenskem glasniku leta 1868, prva trajna rubrika pa je v letih 1885–88 izhajala v Ljubljanskem zvonu. Knjigo Slovenski šah zaključujeta indeks partij po igralcih in po otvoritvah ter seznam virov. Tabele in spiske so pripravili Aleš Drinovec, Ljubiša Krstič, Sebastijan Jazbinšek in Žiga Živan, avtorja zadnjih dveh rubrik pa sta Janko Bohak in Marko Tratar. Omenim naj, da so podatki tudi na CD-ju in internetu, kamor sta jih vnesla Aleš Drinovec in Janko Bohak.

Rečemo lahko, da tako kompleksnega pregleda šahovskega dogajanja pri nas doslej še nismo imeli in se ga lahko le iskreno veselimo. Seveda z njim raziskovanje slovenske šahovske zgodovine še ni končano in bi se zlasti za čas pred prvo svetovno vojno najbrž še marsikaj našlo z zamudnim prelistavanjem tujih časopisov. Marsikoga bodo zmotile angleške transkribcije osebnih in geografskih imen predvsem iz dežel nekdanje Sovjetske zveze, pa to so že bolj obrobna sitnarjenja. Prepričan sem, da bo knjigo rad in z veseljem vzel v roke vsak ljubitelj šaha, pa tudi kdor se zanima za našo preteklost.

Franc Rozman

Acta historico-oeconomica Časopis za ekonomsku povijest. Zagreb: Školska knjiga, vol. 28–29, 2001/02, 148 str.

Ta revija, ki je bila prvotno po naslovu jugoslovanska, nato hrvaška, zdaj pa ni nacionalno oz. državno opredeljena, še izhaja, čeprav z velikimi težavami. Ohranja še naprej svoje specifično obeležje. Ta številka je zanimiva tudi z vidika gospodarstva Slovenskem primorju.

V tem tankem zvezku je objavljenih devet razprav in dva prikaza. Prva razprava je Križaničev sažeti prilog o upoznavanju kmetsko-feudalnih ekonomskih odnosov u 17. stoljeću (str. 7–16). Objavljeno je latinsko besedilo s hrvaškim prevodom manjšega Križaničevega zapisa, ki ga je naredil med svojim bivanjem v Rusiji v letih 1661–1676, v glavnem v tamkajšnjem zaporu. Opisan je status kmečkega prebivalstva pri Nemcih, Poljaki, Rusih, pri Grkih, Judih in Rimljanih, vendar bolj po splošnih vtisih, ne pa po konkretnem raziskovanju, kar seveda v 17. stoletju še ni bilo običajno. Seveda pa oznake za